

- в Гюргево, Браила и Плоещ, но и те "миришат на затваряне, защото богатите нямат пари да ги издържат". В "огледалцето" за 1870 г. се споменава за новите нашенски "школа в Галац и Измаил.³ Пак там "се оглежда" фактът, че сънародниците ни са закупили и къща в Букурещ "за да направят първия храм на румънска земя, дето се пее на български". Той очаква още следващата година към него да се присъедини църквата в Галац, която се строи трета година.

Две от трите периодични издания, обогатили сиромашката ни журналистика през 1869 г., също са дело на заддунавските българи: Списанието на Българското книжовно дружество и "Пътник" - търговски, книжовен и забавителен лист, издавани в Браила. За духовната сваят на сънародниците ни се грижи и читалището в Букурещ, но Данов таи дълбока тревога за бъдещето му, имайки предвид слуховете за преименуването му в литературно дружество и идеята да се привлечат българи от други места за издръжката му.

В даренията за народното просвещение Хр. Г. Данов вижда един от най-значителните приноси на богатите емигранти и не пропуска да похвали тези благородни деяния. През 1870 г. вниманието му привлича Маринио Бенли, известен с щедрите си дарения за родната си Шуменска област. Последната година с негови средства били изпратени "пет душ ученици" в Таборската гимназия. В календара за 1871 г. по повод смъртта на браилския гражданин Тодор Миланов се съобщава, че последният дарил на училищата в родния си Свищов движимо и недвижимо имущество от 1500 жълтици. През следващата година за пример се посочва родолюбието на "нашый многоучений съотечественик д-р П. Берон", завещал приходите от мушията си за издръжка на селските училища около Котел, Пловдив и Одрин, където селянчетата да се учат на занаят.⁵ Подобни благородни люде Данов нарича благоразумни хора, които знаят как да печелят и знаят где и що да дадат, та приживе да видят плодовете на собствените си трудове" и напредъка на българското просвещение.

Христо Данов внимателно наблюдава събитията, реагира бързо и адекватно на промените. В календар за 1869 г. той посочва като пример за емигрантската общност българите в Болградско, където във всичките 80 села се поддържат училище и църква, а в Болград и единствената българска гимназия. Следващата година вече подробно и укорително коментира кризата на гимназията и училищата в района. Причината за това положение той търси в разногласията между местните първенци, което от своя страна може да доведе до одържавяването на гимназията и поставянето ѝ под контрола на чужденци. Вината за това е у тамошните български водачи, които имат финансовата възможност да издържат не само средно училище, но и университет. "ала не им достига воля и желание, главните двигатели в такива работи".⁶

Ако статийката за формирането на Българското книжовно дружество през 1869 г. носи белезите на скептицизъм за бъдещето му, то следващата година се изразява не само възхищение от стореното, но и подробно се описват целите на заведение-